

Kolokärpänsammal

Tandad knottmossa
Rhabdoweisia crispata

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Lehtisammaliin kuuluva pienikokoinen (1–2 cm korkea) ja pystyversoinen kolokärpänsammal muodostaa kallionkoloihin pieniä kellanvihreitä, peittomaisia kasvustoja. Kolokärpänsammalen lehdet ovat tasasoukat, tylpästi suippenevat ja kuivana sykkyrälle kiertyvät. Kolokärpänsammal tuottaa runsaasti pyöreähköön soikeita, lyhytperäisiä (noin 1 mm) itiöpesäkkeitä. Lähilajistaan kalliokärpänsammalesta (*R. fugax*) kolokärpänsammalen voi erottaa kärkipuoleltaan saharunaisten lehtien perusteella. Kalliokärpänsammalen lehdet ovat ehytlaitaiset tai korkeintaan hieman nyhäiset.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kolokärpänsammal on lievästi mereinen laji, joka vaatii suojaisaa ja tasaisen kosteaa pienilmastoa. Laji viihtyy jyrkänteiden, rotkojen ja luolien kallionseinämissä olevissa suojaisissa raoissa, halkeamissa ja onkaloissa. Kolokärpänsammal ei ole kalkinsuosija, vaan esiintyy useimmiten happamalla silikaattialustalla. Lajia tavataan harvinaisena Ahvenanmaalta Oulun Pohjanmaalle saakka.

Nykytila ja uhkatekijät

Kolokärpänsammalen kanta Suomessa on pieni. Kallionedustojen avohakkuut ovat sammalen suurin uhka. Hakuiden myötä kasvupaikat useimmiten muuttuvat lisääntyneen paisteen ja avoimuuden vuoksi liian kuiviksi. Lisäksi kolokärpänsammalen esiintymiä uhkaa kallioiden louhinta. Viidesosa tunnetuista esiintymistä on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan kolokärpänsammalen kasvupaikkojen kallionedustojen tulee säilyä jatkuvasti peitteisinä riittävän laajalti, jotta lajin edellyttämä suojaisa pienilmasto säilyy. Monet lajille sopivista kasvupaikoista on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (jyrkänteet, kurut ja rotkot), joiden ominaispiirteiden muuttaminen esimerkiksi avohakkuin on kielletty. Osa kasvupaikoista sijaitsee jyrkänteillä, jotka eivät korkeutensa puolesta täytä metsälain kriteerejä. Monet kasvupaikoista soveltuvat METSO-ohjelman kohteiksi (muut monimuotoisuudelle merkittävät metsäiset kalliot ja jyrkänteet). Tarvittaessa joillain kohteilla voidaan poistaa kalliolta kilpailevia lajeja käsin.

Lähteet

- Atherton, I., Bosanquet, S. & Lawley, M. (toim.) 2010. Mosses and Liverworts of Britain and Ireland – a field guide. British Bryological Society. 856 s. Verkkojulkaisuna: <http://www.bbsfieldguide.org.uk/> [Viitattu 11.11.2011.]
- Parnela, A. 2009. *Rhabdoweisia crispata* – erittäin uhanalainen. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 225–226. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>

Kuva: Tomas Hallingbäck